

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу
Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему: **ОБЛІК, АУДИТ І АНАЛІЗ ВИТРАТ І ДОХОДІВ
ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА:
МЕТОДИКА І ОРГАНІЗАЦІЯ**
(на матеріалах ТОВ «СЕРВІС ГАРАНТ»)

**ACCOUNTING, AUDIT AND ANALYSIS OF EXPENSES AND
INCOME OF THE COMPANY'S OPERATING ACTIVITY:
METHODOLOGY AND ORGANISATION**
(on the materials of LLC «SERVIS GARANT»)

Виконав: здобувач другого (магістерського) рівня вищої
освіти групи _____ 60А _____

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

освітньо-професійної програми «Облік і оподаткування»

_____ Уманський І.В. _____

(прізвище та ініціали)

Керівник: _____ Єремян О.М. _____

(прізвище та ініціали)

Хмельницький - 2024 року

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу
Кафедра фінансів, обліку та оподаткування
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри,
д.е.н., професор
_____Лариса
СІДЕЛЬНИКОВА
«18» 09 2023 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

Уманському Ігорю Віталійовичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Облік, аудит і аналіз витрат і доходів операційної діяльності підприємства: методика і організація (на матеріалах ТОВ «СЕРВІС ГАРАНТ»)

керівник роботи Єремян Олена Михайлівна, к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджена наказом закладу вищої освіти від «15» вересня 2023 року № 467-с

2. Строк подання роботи здобувачем 23 січня 2024 року

3. Вихідні дані до роботи Законодавчі та нормативні документи, підручники, навчальні посібники, періодичні видання, звітність ТОВ «СЕРВІС ГАРАНТ».

4. Зміст кваліфікаційної роботи магістра (перелік питань, які потрібно розробити) Теоретичні та методологічні основи побудови обліку, аудиту та аналізу витрат, доходів від операційної діяльності підприємства. Організація і методика обліку витрат, доходів від операційної діяльності підприємства та його вдосконалення. Аудит та аналіз витрат і доходів від операційної діяльності для підвищення ефективності управління підприємством.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
Робота містить 26 рисунків та 40 таблиць

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Ім'я, прізвище та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Консультант з написання I-III розділів	Олена ЄРЕМЯН, доцент	18.09.23	30.11.23
Консультант з нормоконтролю	Олена НОВОСЬОЛОВА, доцент	18.09.23	28.12.23

7. Дата видачі завдання 18.09.2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Огляд літературних джерел з теми	19.09.23-27.09.23	виконано
2.	Складання і затвердження плану роботи	28.09.23-09.10.23	виконано
3.	Написання 1 розділу	10.10.23-23.10.23	виконано
4.	Написання 2 розділу	24.10.23-07.11.23	виконано
5.	Написання 3 розділу	08.11.23-23.11.23	виконано
6.	Формулювання висновків за темою дослідження	24.11.23-30.11.23	виконано
7.	Оформлення роботи	01.12.23-28.12.23	виконано
8.	Надання роботи керівнику для перевірки та написання подання	29.12.23	виконано
9.	Подання роботи для перевірки у КСПНП	16.01.24	виконано
10.	Захист роботи в ЕК	23.01.24	

Здобувач Ігор УМАНСЬКИЙ
(підпис) (ім'я та прізвище)

Керівник роботи Олена ЄРЕМЯН
(підпис) (ім'я та прізвище)

ЗМІСТ

	ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1.	ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПОБУДОВИ ОБЛІКУ, АУДИТУ ТА АНАЛІЗУ ВИТРАТ, ДОХОДІВ ВІД ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	10
1.1.	Економічна сутність, класифікація та критерії визнання витрат і доходів від операційної діяльності підприємства як об'єктів обліку, аудиту і аналізу	10
1.2.	Галузеві особливості підприємств торгівлі та їхній вплив на методологічні засади обліку, аудиту та аналізу витрат, доходів від операційної діяльності	25
1.3.	Критична оцінка сучасного стану обліку, аудиту та аналізу витрат, доходів від операційної діяльності торговельних підприємств.....	46
	ВИСНОВКИ ЗА РОЗДІЛОМ 1.....	53
РОЗДІЛ 2.	ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ОБЛІКУ ВИТРАТ, ДОХОДІВ ВІД ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ.....	55
2.1.	Облікова політика торговельного підприємства як основа організації обліково-аналітичного забезпечення управління витратами і доходами від операційної діяльності	55
2.2.	Методика обліку витрат, доходів від операційної діяльності підприємства та напрями її вдосконалення	63
2.3.	Вдосконалення обліку витрат і доходів від операційної діяльності торговельного підприємства з використанням інформаційних технологій	77
	ВИСНОВКИ ЗА РОЗДІЛОМ 2.....	84
РОЗДІЛ 3.	АУДИТ ТА АНАЛІЗ ВИТРАТ І ДОХОДІВ ВІД ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	86
3.1.	Внутрішній аудит витрат і доходів від операційної діяльності торговельного підприємства як ефективний інструмент підвищення конкурентоспроможності бізнесу та його економічного зростання.....	85
3.2.	Комплексний аналіз витрат і доходів від операційної діяльності ТОВ «СЕРВІС ГАРАНТ».....	103
3.3.		

Експрес-діагностика ефективності комерційної діяльності підприємств роздрібно́ї торгівлі.....	118
ВИСНОВКИ ЗА РОЗДІЛОМ 3.....	127
ВИСНОВКИ.....	129
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	134
ДОДАТКИ.....	146

Анотація

У роботі досліджено методику і організацію обліку, аудиту та аналізу витрат і доходів операційної діяльності торговельного підприємства. В результаті виконання кваліфікаційної роботи магістра було вирішено комплекс питань, пов'язаних з удосконаленням обліку, аудиту та аналізу витрат, доходів від операційної діяльності підприємств роздрібною торгівлі. Удосконалено аналітичний облік на торговельних підприємствах та склад форми 2-м «Звіт про фінансові результати. Набули подальшого розвитку організаційно- методологічні засади внутрішнього аудиту торговельних підприємств, а саме аудиту маркетингової діяльності торговельного підприємства. Запропоновано напрями щодо оптимізації витрат торговельного підприємства та інструментарій поглибленої діагностики ефективності комерційної діяльності торговельних підприємств.

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сучасний етап розвитку більшості підприємств як національної економіки, так і торговельної галузі характеризується нестабільністю і значним ступенем ризику господарювання, що негативно позначається на показниках їх виробничо-господарської діяльності. Тому забезпечення їх ефективного соціально-економічного розвитку вимагає вирішення низки питань з обґрунтування відповідних заходів, які б дали їм змогу пристосуватись до наявних змін ринкового середовища та посилити свої позиції на ринку. Ринкові взаємовідносини між суб'єктам господарювання торговельної галузі складні та багатогранні, і кожне підприємство, що функціонує в умовах гострої конкурентної боротьби, повинно організувати таку систему бухгалтерського обліку, яка забезпечить управлінців надійною, своєчасною, корисною інформацією про фінансово-господарську діяльність та допоможе приймати обґрунтовані фінансові та управлінські рішення, спрямовані на забезпечення економічної стійкості підприємств. Тому актуалізується проблема організації високоефективної системи обліково-аналітичного забезпечення формування доходів та витрат від операційної діяльності торговельного підприємств, яка буде сприяти надходженню та обробці якісної інформації для потреб управління і пошуку на цій основі способів підвищення і зміцнення прибутковості підприємства.

Слід зазначити, що вагомий внесок у дослідження проблем обліку, аналізу та аудиту доходів та витрат зробили такі вітчизняні науковці, як О. С. Бородкін, В. П. Бондар, Ф. Ф. Бутинець, Я. А. Гончарук, З. В. Гуцайлюк, Г. М. Давидов, З. В. Задорожний, Я. Д. Крупка, Б. М. Литвин, Н. М. Малюга, Є. В. Мних, Л. В. Нападовська, О. А. Петрик, Г. В. Савицька, В. В. Сопко, М. С. Пушкар, В. С. Рудницький, Б. Ф. Усач, Ю. С. Цал-Цалко, М. Г. Чумаченко та інші. Водночас не вирішеними до кінця залишаються проблеми оцінки доходів, їх класифікації, особливостей обліку та аналізу в

конкретних галузях економіки.

Зв'язок роботи з науково-дослідними кафедральними темами.

Кваліфікаційна робота є складовою науково-дослідної роботи кафедри фінансів, обліку та оподаткування Херсонського національного технічного університету за темою «Фінансові інструменти сталого розвитку України в умовах системної економічної трансформації» (номер державної реєстрації 0121U112967). Особисто автором досліджено організаційно-методичні аспекти та перспективи розвитку обліку, аудиту та аналізу витрат і доходів операційної діяльності підприємства.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи магістра є узагальнення та систематизація теоретико-методичних і практичних засад обліку, аудиту та аналізу витрат і доходів операційної діяльності підприємства та розробка напрямів їх удосконалення.

Досягнення поставленої мети визначає зміст досліджень, які зводяться до вирішення таких завдань:

- розкрити економічну сутність, класифікацію та критерії визнання витрат і доходів від операційної діяльності підприємства як об'єктів обліку, аудиту і аналізу;

- дослідити галузеві особливості підприємств торгівлі та визначити їх вплив на методологічні засади обліку, аудиту та аналізу витрат, доходів від операційної діяльності;

- оцінити діючу практику, визначити проблеми і перспективи розвитку обліку, аудиту та аналізу витрат, доходів від операційної діяльності торговельних підприємств на основі проведеного критичного огляду фахової літератури;

- ознайомитися з загальною організацією обліку на торговельному підприємстві, надати характеристику методиці фінансового обліку витрат, доходів від операційної діяльності підприємства та визначити напрями її вдосконалення;

- розробити рекомендації щодо вдосконалення обліку витрат і доходів

від операційної діяльності торговельного підприємства з використанням інформаційних технологій;

- дослідити методику внутрішнього аудиту витрат і доходів від операційної діяльності торговельного підприємства та розробити пропозиції щодо його подальшого розвитку;

- провести комплексний аналіз витрат і доходів торговельного підприємства з метою оцінки показників його операційної діяльності;

- розробити систему показників експрес-діагностики ефективності комерційної діяльності підприємств роздрібною торгівлі.

Об'єктом дослідження є процес організації і методики обліку, обліку, аудиту та аналізу витрат, доходів від операційної діяльності підприємств роздрібною торгівлі.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, організаційно-методичних та практичних питань обліку, аудиту та аналізу витрат, доходів від операційної діяльності підприємств.

Характеристика суб'єкта дослідження. Суб'єктом дослідження є Товариство з обмеженою відповідальністю «СЕРВІС ГАРАНТ» (далі - ТОВ «СЕРВІС ГАРАНТ»), яке зареєстроване 25.02.2016 р. Юридична адреса підприємства: вул. Вовчинецька, буд. 81, м. Івано-Франківськ, Україна, 76014. Основним видом діяльності ТОВ «СЕРВІС ГАРАНТ» згідно з даними Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України є: 46.90 - Неспеціалізована оптова торгівля.

Методи дослідження. У роботі використано сукупність загальнонаукових і спеціальних методів пізнання соціально-економічних процесів і явищ: історичний метод - при дослідженні еволюції змісту економічних категорій «доходи», «витрати»; бібліографічний метод - при дослідженні сучасного стану обліку, аудиту та аналізу витрат, доходів від операційної діяльності підприємств; методи загальнонаукової абстракції, індукції та дедукції, аналізу і синтезу - при розробці пропозицій щодо удосконалення організаційно-методичних засад обліку і аналізу витрат,

доходів від операційної діяльності на підприємствах роздрібною торгівлі.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі акти Верховної Ради України, Укази Президента України, Постанови Кабінету Міністрів України, Міністерства фінансів України та інші нормативні документи, праці вітчизняних та зарубіжних вчених, статистичні дані, Інтернет-ресурси. Використано дані поточного обліку та фінансову звітність ТОВ «СЕРВІС ГАРАНТ» за 2020 – 2022 р.р.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає у теоретико-методологічному обґрунтуванні та вирішенні комплексу питань, пов'язаних з удосконаленням обліку, аудиту та аналізу витрат, доходів від операційної діяльності торговельних підприємств.

Основні результати дослідження, які визначають його новизну, полягають у наступному:

удосконалено:

- аналітичний облік на торговельних підприємствах шляхом поглиблення аналітики для субрахунків обліку доходів: 702 «Дохід від реалізованих товарів», 704 «Вирахування з доходу»;

набули подальшого розвитку:

- організаційно- методологічні засади внутрішнього аудиту торговельних підприємств, а саме аудиту маркетингової діяльності торговельного підприємства, з метою підвищення ефективності управління підприємством;

запропоновано:

- виділення у формі 2-м «Звіт про фінансові результати» таких показників, як «Фінансовий результат відфінансової діяльності» та «Фінансовий результат від інвестиційної діяльності»;

- напрями щодо оптимізації витрат торговельного підприємства;

- інструментарій поглибленої діагностики ефективності комерційної діяльності торговельних підприємств шляхом виокремлення ключових показників, які відображають особливості ведення бізнесу.

Практичне значення отриманих результатів. Отримані висновки та

рекомендації можуть використовуватись для подальшого розвитку теоретичних досліджень у сфері обліку, аудиту та аналізу витрат, доходів від операційної діяльності підприємств роздрібної торгівлі.

Практичне значення наданих рекомендацій полягає у їх спрямованості на підвищення якості, оперативності і аналітичності обліково-аналітичної інформації для управління витратами, доходами від операційної діяльності торговельних підприємств. Ряд положень кваліфікаційної роботи можуть бути застосовані для подальших наукових досліджень обраної проблематики.

Особистий внесок здобувача. Кваліфікаційна робота є результатом самостійного наукового дослідження. Отримані результати дослідження є особистими розробками автора.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дослідження знайшли своє відображення у 2 публікаціях у матеріалах науково-практичних конференцій загальним обсягом 0,23 друк. аркушів:

- Уманський І. В., Єремян О. М. Порядок відображення в обліку збитків і втрат торговельних підприємств у результаті бойових дій. *Фінансове та інформаційно-аналітичне забезпечення безпеки бізнесу в умовах воєнної економіки та повоєнного відновлення* : матеріали XII Міжнар. наук.-практ. конф., Харків, 22–23 листопада 2023 р. / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова [та ін. ; редкол.: Н. Є. Лелюк, І. А. Краївська]. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. С. 53-54;

- Уманський І. В., Єремян О. М. Облікове забезпечення управління товарними запасами на підприємствах торгівлі *Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в умовах глобалізації економіки* : матер. XV Міжнар. наук.-практ. конф., м. Луцьк, 4 лист. 2023 р., Луцьк, 2023. С. 283-285.

Обсяг і структура кваліфікаційної роботи магістра. Кваліфікаційна робота магістра складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

Перший розділ присвячено теоретичним та методологічним основи

побудови обліку, аудиту та аналізу витрат, доходів від операційної діяльності підприємства. Проведено дослідження економічної сутності, класифікації та критеріїв визнання витрат і доходів від операційної діяльності підприємства як об'єктів обліку, аудиту і аналізу, розкрито галузеві особливості підприємств торгівлі та визначено їхній вплив на методологічні засади обліку, аудиту та аналізу витрат, доходів від операційної діяльності, дана критична оцінка сучасного стану обліку, аудиту та аналізу витрат, доходів від операційної діяльності торговельних підприємств.

У другому розділі розкрито організацію і методику обліку витрат, доходів від операційної діяльності підприємства та його вдосконалення, а саме: досліджено облікову політику торговельного підприємства як основи організації обліково-аналітичного забезпечення управління витратами і доходами від операційної діяльності, методику обліку витрат, доходів від операційної діяльності підприємства та визначено напрями її вдосконалення. Розглянуто питання вдосконалення обліку витрат і доходів від операційної діяльності торговельного підприємства з використанням інформаційних технологій.

У третьому розділі розглянуті питання організації та методики аудиту та аналізу витрат і доходів від операційної діяльності для підвищення ефективності управління підприємством. Досліджено внутрішній аудит витрат і доходів від операційної діяльності торговельного підприємства, проведено комплексний аналіз витрат і доходів від операційної діяльності ТОВ «СЕРВІС ГАРАНТ» та запропонована експрес-діагностика ефективності комерційної діяльності підприємств роздрібною торгівлі.

Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на 133 сторінках друкованого тексту. Робота містить 40 таблиць, 26 рисунків. Список використаних джерел із 106 найменувань, 4 додатки.